

i § 37 fremdeles 250,000 Kr., og det Dvige maa det altsaa være Tanken at paalægge Kommunerne. Den meget ærede Minister sagde, at han var glad ved ikke i Lovforslaget at have optaget en Bestemmelse om at give Skoledistrikterne en væsentlig Andel i Raldelsesretten af Skolelærerne, fordi han nemlig frygtede for, at jeg da vilde have brugt dette som en Anke mod Forslaget, at det bestaar Kommunernes Rettigheder ogsaa paa dette Punkt. Jeg kan ikke tro, at den ærede Minister egentlig lader sig afkrælle fra at stille et saadant Forslag af dette Hensyn; thi det vilde dog være at foregribe Fremtiden vel meget. Men hvis det kan tjene til Beroligelse for den ærede Minister, og han altsaa vil være villig til at stille et saadant Forslag under Lovforslagets videre Gang, skal jeg med Fornøjelse afgive den Erklæring, at jeg ikke alene ikke vil benytte et saadant Forslag til yderligere Anker mod Lovforslaget, men tværtimod vil anse en saadan Bestemmelse for en væsentlig Forbedring. Lovforslaget kan tilvisse trænge til væsentlige Forbedringer i mange Punkter. Jeg tilstaar, at jeg udenfor dette One, som ikke findes i Lovforslaget, forøvrigt ikke har set noget andet Fremskridt i nogen af Lovforslagets Paragrafer med Undtagelse af det sidste Afsnit, som handler om Tilstand fra Statskassen. Jeg tror, at det ærede Medlem for Odense Amts 2den Valgkreds (N. Andersen) fuldkommen rigtig vendte tilbage til dette, at Staten skulde yde betydelige Tilskud, som til det egentlige Kjernepunkt i Lovforslaget. Jeg tror, at vi til Syvende og Sidst ville blive enige om, at det er Lovforslagets egentlige Indhold. Men et Spørgsmaal om Bevilninger ere vi jo ved ingen Leilighed afstaarne fra at komme tilbage til, og vi ere jo allerede ved Behandlingen af de aarlige Finantslove komne godt ind paa den Vej at søge ved Tilskud fra Statskassen at ophjælpe Kommunernes Skolevæsen, navnlig der, hvor der findes Tilbøjelighed til at føre Skolerne videre udover det ved den gjældende Skolelov bestemte Maal. Den ærede Minister mente, at jeg ikke havde haat nogen som helst Høje til at sige, at de nugældende Mulktbestemmelser vilde falde bort af sig selv. Han mente, at bleve de ikke ændrede, skode de til evige Tider ved Magt. Jeg kan ikke være enig med den ærede Minister deri; thi vi have en Erfaring, som taler for det Modsatte. I en lang Mærskke vare Mulktbestemmelserne faktisk bortfaldne i alt Fald i en stor Del af Landet. Man benyttede dem ikke, fordi deres — hvad jeg maaste med et vel stærkt Udtryk i Gaar betegnede som Naragtighed — slog dem ihjel. Men der kom et Tidspunkt, hvor man satte en vis Glæde i at opgrave alle mulige gamle Lovbestemmelser, og der ved sit man da ogsaa sat paa Indskræmpelsen af Skoleanordningen af 1814, der ganske vist hjemler disse Mulktbestemmelser. Man søgte at faae alt

dette paany sat i Værk ved Cirkulærer til Skolebestyrelserne o. s. v., og nu gaar det igjen, hele dette Maskineri med Trefskillinger, Sexskillinger og Tolvskillinger. Det er en besværlig Historie, og jeg skal indrømme det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds, at det er høist pinagtigt for Sogneraadene at gaa omkring for at indsamle disse Trefskillinger. Unegtelig bliver ogsaa en stor Del af Trefskillingerne betalte af Sogneraadene selv, idet dette jo i Reglen er betydelig nemmere, end at hente disse Trefskillinger en halv Mil borte. At det er uheldige Forhold, skal jeg villig indrømme, men nogen uhyre stor Ulykke ser jeg ikke deri, navnlig fordi det hele Mulktssystem er af en saadan Bestaaffenhed, at jeg er overbevist om, at naar der er gaaet nogen Tid, vil man næsten alle Steder være vendt tilbage til den gamle Tilstand, hvor Mulktene vare bortfaldne af sig selv. Jeg tror ikke, at den ærede Minister kan udødeliggjøre denne Bestemmelse, selv om den ikke skulde blive havet ved nogen ny Lov.

Til Slutning vil jeg kun lige overfor den ærede Minister med Hensyn til Omtaalen af Folkehøjskolen i Kjøbenhavn gjøre opmærksom paa, at han ikke burde tillægge mig en saa besynderlig Mening, som, at jeg vilde gjøre Universitetet til en Folkehøjskole i den Forstand, hvori denne Tanke har været omtalt her. Jeg har kun udtalt mig for, at det vilde være ønskeligt, ja mer end ønskeligt, baade gjørligt og heldigt, om Undervisningen ved Universitetet kunde saaledes frigjøres for Examenlæsning og Embedsstudium, at det i Virkeligheden blev til en fri, videnskabelig Højskole og derigjennem kunde blive Toppunktet for al Dannelse i Landet, baade den folkelige og den, om ikke ufolkelige, saa dog videnskabelige. Det er en helt anden Tanke end den, som den ærede Minister vilde lægge mig i Munden. Den ærede Minister veed, at der er en praktisk Vej til denne Tankes Realisation, nemlig Oprettelsen af Examenkommissioner. Det er en Vej, der forlængst er anvist herfra, og jeg tror ogsaa, at det vil lykkes at komme ind paa den. Lykkes dette, tror jeg, at der vil være sket et væsentligt Skridt fremad henmod det Maal, som jeg anser for heldigt, netop for ikke at drive Spliden i vor hele Dannelses mere end nødvendigt ud over rimelige Grændser.

Sammenligning: Af de tvende Standpunkter i Skoleloven, Statskolen og Friskolen, holder jeg ubetinget paa det første. Jeg tør ikke være med til at laste Statskolen overbord, men ved Siden deraf vil jeg efter Gode Skjette enhver Friskole, der oprettes, naar den viser, at det, den udretter, er noget Godt. Det er altid en Spore for en Statskole, naar der staaer en Friskole ved Siden af den. Jeg vil ikke gaa ind paa en Omtale af de enkelte Paragrafer, jeg vil kun med Hensyn til Mulktsystemet nævne, at jeg ikke kan gaa med til, hvad